

Pomoc **Židům** měla vícestranný charakter a byla také nejnebezpečnější, hrozilo za ni potrestání smrtí pro celou rodinu.

Na Volyni žilo kolem 32 000 Čechů, tvořili pouhých 5,3 % obyvatelstva tohoto prostoru. Celkem zde žilo 106 438 Židů. V prostoru českého osídlení západní Volyně byl přibližně každý třetí Žid zachráněn s pomocí Čechů. Jmenovitě lze doložit 230 zachráněných osob. Za přechovávání Židů byly německými nacisty zavražděny dvě české rodiny, celkem 5 osob, z toho 2 děti.

Sedmi rodinám volyňských Čechů byl udělen čestný titul s medailí Chasidej umot haolam (**Spravedlivý mezi národy**) a jejich jména jsou vyryta na Zdi cti v pamětním komplexu Yad Vashem v Jeruzalémě. Z celkového počtu 39 českých rodin odměněných tímto vyznamenáním je 18 % volyňských Čechů.

Z toho se 1 rodina usídlila po reemigraci do Československa v Rusíně (**Anna a Václav Skalští z Dembrovky**) 1 rodina v Liptani (**Emilie a Antonín Holštajnovi z Moldavy**, jejich dcera Milena Kuřecová žije nyní v Městě Albrehticích), manželé **Leopold a Antonie Bačovští z Martinovky** bydleli krátce v Bohušově, po smrti Leopolda v roce 1948 (pohřben v Městě Albrehticích) se jeho žena Antonie (+1978) přestěhovala ke své nejmladší dceři do Hlubočan na Vyškovsku. Jedna z jejích dcer Božena Bačová žila až do své smrti (1976) v Rusíně, druhá dcera, Marie Herblichová (+1975) v Hrozové.

V Hrozové i Rusíně tedy žily dcery rodiny, která v době války přechovávala malé židovské dítě od nejútlejšího věku (několikatýdenní) od roku 1941 až do konce roku 1944 a v roce 1995 bylo rodičům této rodiny uděleno in memoriam nejvyšší státní izraelské vyznamenání: Spravedlivý mezi národy. Zachráněný se jmenuje Josef Dancker a žije dosud v Izraeli. Při záchraně židovských spoluobčanů pomáhali nezištně i mnozí další občané, např. v Branticích dosud žije Božena Vendolská (manžel Stanislav již zemřel), původem z Martinovky, z Dembrovky to byl Stanislav Zumr, Josef Samec, Karel Václavík.